

ΣΕΜΦΕ, Κβαντομηχανική II

Επαναληπτική εξέταση Οκτωβρίου 2011.

Διδάσκων Κ. Φαράκος

Θέμα I. Φορτισμένο σωματίο μάζας m και φορτίου q το οποίο δέχεται δύναμη

$F = -kx$ βρίσκεται μέσα σε ομογενές ηλεκτρικό πεδίο έντασης $\mathcal{E}_0$. Η δυναμική ενέργεια του σωματιδίου για $x=0$ είναι V_0 . Βρείτε (α) τις ενεργειακές στάθμες του σωματιδίου, (β) την κυματοσυνάρτηση στη θεμελιώδη στάθμη και (γ) τη μέση τιμή της θέσης για τυχαία κατάσταση Ψ_n .

Σημείωση, για τον μονοδιάστατο αρμονικό ταλαντωτή δίνονται οι σχέσεις:

$$H = \frac{p^2}{2m} + \frac{1}{2}kx^2 = \hbar\omega\left(a^\dagger a + \frac{1}{2}\right), \quad a = \sqrt{\frac{m\omega}{2\hbar}}x + \frac{ip}{\sqrt{2m\hbar\omega}}, \quad a^\dagger = \sqrt{\frac{m\omega}{2\hbar}}x - \frac{ip}{\sqrt{2m\hbar\omega}}$$

$$a\Psi_n = \sqrt{n}\Psi_{n-1}, \quad a^\dagger\Psi_n = \sqrt{n+1}\Psi_{n+1}$$

Θέμα II. Υπολογίστε την σχετικιστική διόρθωση πρώτης τάξης για την ενέργεια της θεμελιώδους κατάστασης του ατόμου του Υδρογόνου, $H = p^2/2m - e^2/4\pi\epsilon_0 r$.

Η διόρθωση δίνεται κλασσικά από την σχέση

$$\Delta E = \sqrt{c^4 m^2 + c^2 p^2} - mc^2 - \frac{p^2}{2m}$$

Θεωρώντας ότι η ορμή είναι πολύ μικρότερη της «μάζας», σύμφωνα με τη σχέση $p \ll mc$, αναπτύσσουμε κατά Taylor και κρατάμε τον πρώτο μη μηδενικό όρο.

$$(1 + \varepsilon)^n = 1 + n\varepsilon + \frac{1}{2}n(n-1)\varepsilon^2 + \dots$$

$$\alpha_0 = \frac{4\pi\epsilon_0\hbar^2}{me^2}, \quad \psi_{100} = \sqrt{\frac{1}{\pi a_0^3}} e^{-\frac{r}{a_0}}, \quad E_n = -\frac{me^4}{32\pi^2\epsilon_0^2\hbar^2} \frac{1}{n^2}$$

Θέμα III. Δύο σωματίδια με μάζες m_1, m_2 και spin $s_1=1, s_2=1/2$ αντίστοιχα,

αλληλεπιδρούν με δυναμική ενέργεια $V(r) = g \frac{\vec{S}_1 \cdot \vec{S}_2}{r}$, όπου r η σχετική τους

απόσταση. (α) Για ποιές τιμές του συνολικού spin των δύο σωματιδίων δημιουργούνται δέσμιες καταστάσεις, πόση ενέργεια έχουν και τι εκφυλισμό.

Θεωρήστε θετική και αρνητική σταθερά αλληλεπίδρασης g . (β) Στην χαμηλότερη ενεργειακά στάθμη τα δύο σωματίδια έχουν σχετική τροχιακή στροφορμή l ίση με

μηδέν και το ακτινικό μέρος της κυματοσυνάρτησής τους είναι $R(r) = Ne^{-\frac{r}{a}}$.

Να προσδιορίσετε τη σταθερά a και τη σταθερά κανονικοποίησης N .

Η ανηγμένη μάζα του συστήματος είναι $\mu = \frac{m_1 + m_2}{m_1 m_2}$.

Θέμα IV. Δύο σωματίδια με spin $S_1=1/2, S_2=1/2$ αλληλεπιδρούν τοπικά και η

Χαμιλτονιανή που περιγράφει την αλληλεπίδραση είναι: $H = g_1 \mathbf{S}_1 \mathbf{S}_2 + g_2 S_z$

όπου g_1, g_2 σταθερές με τις κατάλληλες μονάδες.

(α) Υπολογίστε τις δυνατές τιμές της ολικής στροφορμής $\mathbf{S}$ των δύο σωματιδίων και τον εκφυλισμό σε κάθε περίπτωση.

(β) Υπολογίστε τις ενεργειακές ιδιοτιμές του συστήματος και γράψτε τις αντίστοιχες κυματοσυναρτήσεις.

(γ) Εάν το σύστημα τη χρονική στιγμή $t=0$ είναι στην κατάσταση $|\chi_+^{(1)}, \chi_-^{(2)}\rangle$, ποια είναι η πιθανότητα να βρεθεί στην κατάσταση $|\chi_-^{(1)}, \chi_+^{(2)}\rangle$ μετά από χρόνο t .

$$\text{Δίνονται: } \int_0^\infty r^k e^{-\frac{r}{\alpha}} dr = k! \alpha^{k+1}, \quad \int_{-\infty}^\infty e^{-az^2} dz = \sqrt{\frac{\pi}{a}}$$

$$\nabla^2 \Psi = \frac{1}{r} \frac{\partial^2}{\partial r^2} (r\Psi) + \frac{1}{r^2} \left(\frac{1}{\sin \theta} \frac{\partial}{\partial \theta} (\sin \theta \frac{\partial \Psi}{\partial \theta}) + \frac{1}{\sin^2 \theta} \frac{\partial^2 \Psi}{\partial \varphi^2} \right)$$

$$|1,1\rangle = |\chi_+^{(1)}, \chi_+^{(2)}\rangle, \quad |1,0\rangle = \frac{1}{\sqrt{2}} (|\chi_+^{(1)}, \chi_-^{(2)}\rangle + |\chi_-^{(1)}, \chi_+^{(2)}\rangle),$$

$$|1,-1\rangle = |\chi_-^{(1)}, \chi_-^{(2)}\rangle, \quad |0,0\rangle = \frac{1}{\sqrt{2}} (|\chi_+^{(1)}, \chi_-^{(2)}\rangle - |\chi_-^{(1)}, \chi_+^{(2)}\rangle)$$

Όλα τα θέματα είναι ισοδύναμα, διάρκεια εξέτασης $2\frac{1}{2}$ ώρες, χωρίς βιβλία και άλλα βοηθήματα.